

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам» затверджено наказом Міністерства фінансів України 29.12.2011 № 1798
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 25 квітня 2000 року № 82 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995р. №108/95-ВР / Сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%20>

Сахненко Д.

ст. гр. ОДСм - 11

Науковий керівник: Адамик О.А., к.е.н., доцент,
в.о. завідувача кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет
м.Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Фінансування вищої освіти здійснюється в країнах світу з різних джерел. В одних країнах історично переважає державне фінансування (зокрема, країни ЄС), в інших, таких як США, Південна Корея, більшою мірою представлене фінансування за рахунок коштів приватних осіб та підприємств. Водночас, на зламі століть тенденція диверсифікації джерел фінансування освіти набула поширення в усіх країнах.

У розвинутих країнах апробовані і мають задовільні результати різні варіанти поєднання бюджетного фінансування: повної чи часткової оплати за навчання фізичних осіб; фінансування наукових чи інноваційних програм; запровадження соціальних студентських кредитів (одноразових для вступників, безпроцентних позик), наукових дотацій (грантів); європейських освітніх програм і різних фондів; замовлення промисловості і приватних фірм; надходжень від дослідницької діяльності, внесків добровільних організацій тощо.

В Україні фінансування державних ВНЗ здійснюється відповідно до ст. 61 Закону України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060 за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування. Утім вимога спрямовувати на освітню галузь 10 % ВВП не виконується.

Модель державного (бюджетного) фінансування ВНЗ, сформована в Україні ще в 1920-і роки як кошторисна. Фінансуючи освіту, держава не купує освітні послуги, а забезпечує діяльність свого структурного елемента, який безкоштовно виробляє освітні послуги для споживання частиною населення.

Виділення державних коштів здійснюється відповідно до кількісних нормативних показників ВНЗ (один із них – співвідношення чисельності студентів і викладачів у відповідному році) і не пов'язане з якісною стороною навчального процесу. При цьому статус бюджетної установи обмежує можливості ВНЗ і у використанні залучених (позабюджетних) фінансових ресурсів: для цього потрібне затвердження вищим органом державного управління фінансових планів – кошторисів і спеціальний дозвіл.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», фінансування вищих навчальних закладів державної форми власності здійснюється за рахунок коштів державного бюджету,

призначених для фінансування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, а також для фінансування вищих навчальних закладів можуть залучатися додаткові джерела фінансування, не заборонені законодавством. Залучені кошти спрямовуються на здійснення статутної діяльності вищого навчального закладу у порядку і на умовах, визначених законодавством та його статутом [3].

Відтак, фінансові ресурси державних ВНЗ складаються із бюджетних та позабюджетних ресурсів. Бюджетні ресурси формуються в результаті підготовки студентів за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, а позабюджетні ресурси – в результаті комерційної підготовки студентів за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, підготовки іноземних студентів, розширення переліку платних освітніх послуг, надання послуг неосвітнього характеру, одержання доходів від існуючої власності, отримання грантів, коштів спонсорів та благодійних організацій тощо.

Відомо, що бюджетне фінансування відбувається на основі застосування методу кошторисного фінансування, і має суворо визначене призначення. За рахунок бюджетних коштів покриваються лише такі статті витрат, як оплата праці працівників навчального закладу, нарахування на неї, продукти харчування, оплата комунальних послуг та стипендій [4].

Необхідно відмітити, що механізм формування й використання бюджетних фінансових ресурсів має правову сторону і регламентується законодавчими та нормативними актами. Основними принципами реалізації зазначеної форми фінансування є:

- безповоротність, що означає безповоротне виділення бюджетних коштів відповідним розпорядникам у межах затверджених сум;
- безоплатність, тобто відсутність плати у вигляді відсотків за виділені бюджетні призначення;
- безстроковість, що проявляється у відсутності часових обмежень, у межах яких можна користуватися бюджетними коштами;
- плановість, що характеризується виділенням бюджетних коштів у межах, встановлених бюджетом відповідно до обсягів видатків, затверджених у фінансових планах (кошторисах) розпорядників коштів;
- цільове спрямування, при якому кошти з бюджетів плануються й витрачаються на чітко визначені цілі згідно з фінансовими планами;
- фінансування з бюджету здійснюється в міру виконання планів виробничих показників і надходження доходів;
- ефективність і раціональність використання коштів, що полягає в досягненні максимального ефекту за мінімальних витрат.

На сьогоднішній день, крім ціленаправленого призначення бюджетного фінансування, також існує проблема нестабільності обсягів надходження бюджетних ресурсів, що характеризується їх недостатністю і обмеженістю. В такій ситуації гостро постає потреба збільшення позабюджетних коштів.

Адже, саме цими коштами ВНЗ змушені дофінансовувати статті видатків, що не покриваються бюджетними ресурсами. При тому, що головне призначення позабюджетних коштів – це розвиток діяльності ВНЗ, а саме вдосконалення матеріально-технічного забезпечення, умов навчання та проживання в гуртожитках, залучення висококваліфікованих кадрів, тощо. Оскільки лише якісне формування та використання фінансових ресурсів ВНЗ впливає на підвищення якості надання освітніх послуг, що в свою чергу підвищує конкурентоспроможність ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Система державного замовлення на підготовку фахівців є основою економічного механізму державного регулювання вищої освіти України. Наказом Міністерства економіки

та з питань європейської інтеграції від 14 червня 2002 р. №179 „Про затвердження критеріїв формування державного замовлення на поставку продукції для державних потреб» було затверджено критерії, за якими формується державне замовлення на підготовку фахівців, а саме:

- вплив на підвищення освітнього потенціалу населення України;
- задоволення потреб усіх сфер суспільного життя України фахівцями;
- вартість послуг підготовки одного фахівця за бюджетні кошти.

Іще одним важливим інструментом у системі фінансування ВНЗ виступає показник фінансування в розрахунку на одного студента, тобто показник вартості підготовки одного фахівця. Такий показник є усередненою величиною, яка потрібна для розрахунку бюджетних асигнувань у державному бюджеті. У вітчизняній економічній літературі наведено декілька розрахунків даного показника, але на сьогоднішній день не має єдиної чітко розробленої методики розрахунку вартості підготовки фахівця із врахуванням спеціалізації ВНЗ та регіональних особливостей [1].

Відтак, при виділенні бюджетних коштів на вищу освіту, використовується залишковий метод, на основі якого фінансові ресурси ВНЗ виділяються виходячи не із його потреб, а за принципом – скільки коштів залишилося у державному бюджеті після фінансування інших статей [4].

Важливу роль у функціонуванні фінансового механізму відіграють норми та нормативи, особливо при застосуванні нормативного методу розподільних відносин, що характерно для функціонування закладів вищої освіти. Норми затверджуються органами законодавчої та виконавчої влади. Нормативи характеризують повний рівень забезпечення видатків, різних видів витрат фінансових ресурсів. Фінансові норми умовно поділяють на чотири групи:

1. Норми, що централізовано встановлюються державними органами влади. Для закладів вищої освіти такими нормами є: ставки заробітної плати, розмір стипендій, ставки податків, зборів і відрахувань. Ставки заробітної плати у ВНЗ залежать від посад (ректор, проректор, завідувач кафедру, тощо) та вченого звання (старший науковий співробітник, доцент, професор). При визначенні розміру заробітної плати також враховується обсяг максимального навчального навантаження на рік та стаж педагогічної роботи. З метою матеріального заохочення студентів вищих навчальних закладів їм виплачується стипендія, що регулярно надається особам, які навчаються на денних відділеннях за рахунок бюджетних коштів, а також особам, які проходять підготовку в аспірантурі і докторантурі. Стипендії виплачуються в межах доведених лімітів стипендіального фонду.

2. Норми, що ґрунтуються на визначенні матеріальних потреб, а саме: норми витрат на освітлення, опалення тощо.

3. Норми і нормативи, що визначаються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади. Це, зокрема, норми витрат в бюджетних установах, норми бюджетного забезпечення.

4. Норми і нормативи, що характеризують пропорції економічного та соціального розвитку вищого навчального закладу.

Отже, для стабілізації функціонування вищих навчальних закладів країни доцільно вжити певні заходи, а саме:

- доведення обсягів видатків державного бюджету на освіту до рівня, встановленого нормативами;
- створення організаційно-економічних умов для найбільш ефективного використання бюджетних коштів вищими навчальними закладами;
- розробка ефективних механізмів державного фінансування вищої освіти з огляду на стійкий розвиток ринкових відносин в сфері освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Адамик О. В. Організація обліку виконання бюджету органами Пенсійного фонду України // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 5. – С. 36-42
2. Адамик О.В. Бюджетні асигнування та дотації суб'єктів державного сектора економіки: їх трактування з метою обліку та відмінності // Торгівля, комерція, підприємництво: збірник наукових праць / [редакц. кол.: Апопій В. В., Куцик П. О., Шевчук В.О. та ін.].– Львів : Львівська комерційна академія, 2014. – Вип. 16. – 228 с. - С. 141-144. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lac.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozidily/Naukovi_Vydannya/Vydan_Torg/Docs/Torhivlya_komerts_pidpnyemnytstvo16.pdf#page=142
3. Адамик О.В. Власний капітал бюджетних установ у процесах уніфікації вітчизняних облікових систем державного сектора економіки до світових стандартів // Міжнародний збірник №2 (23). Секція Матеріали виступів на XI Міжнародну конференцію: «Економічні теорії як основа розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і контролю». – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/36639/38723>.
4. Дмитришин М.В. Моделі джерел фінансування вищих навчальних закладів різних країн світу // Науково-інформаційний вісник. Економіка. – 2014. – №9. – С. 305-311.

Серединська В.М.

к.е.н., доцент,

Загородна О.М.

к.е.н., доцент,

кафедра аудиту, ревізії та аналізу,

Тернопільський національний економічний університет,

м. Тернопіль, Україна

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Темпи розвитку підприємства, його платоспроможність і фінансова стійкість визначаються достатністю грошових засобів та синхронізацією грошових потоків. Результати управління потоками грошових коштів у значній мірі формують ділову репутацію підприємства. Відповідно виникає потреба в удосконаленні методичного інструментарію дослідження грошових потоків з метою обґрунтування управлінських рішень, спрямованих як на підвищення фінансових показників, так і на забезпечення високого рейтингу підприємства.

Необхідність розробки моделей управління грошовими потоками і відповідного методичного інструментарію його здійснення обумовлена наступними причинами:

по-перше, невизначеність і ризик ринкового середовища, високий рівень конкуренції, втрата ринків збуту, низька купівельна спроможність населення супроводжується втратою грошових активів підприємствами і, як наслідок – неможливість виконання ними своїх поточних зобов'язань;

по-друге, мінливість зовнішнього економічного середовища, динамічність економічних процесів вимагають швидкого реагування на ринкові зміни і, тим самим, підсилюють роль оперативного аналізу і контролю грошових засобів у системі фінансового менеджменту підприємств.

Серед основних проблем, що вимагають вирішення у системі оперативного регулювання грошових потоків є: